דמי סלקא דעתך מכולנו. תמיהה רב יהודה: פם כמי מיניה רבה מרב יהודה. כלומר אין לתמוה למקשה דרב יהודה ולא רבה בידיה: מתפני ומצלי. בערב שבת: פם כמי רבה מרב יהודה. לעיל ולא פשט ליה: לכתר דשמעה. רב הונא מרב אמר להלן "לכל חכמים לומרים" הדר לגמרייה למר זוטרא (ו) ומקמיה ליתמניה בערב שבת רבה מינים ולא פשט ליה: פם כמי נמי. דרב יהודה לא תיקשי: פם מקמי דשמעה. מרב: פם לכתר דשמעה. רב הונא ורב יהודה מלמדי דרב הוו: הדרן עלך בבל מערבין

והלכתא מתפני ומצלי. פירוש אם ירצה להצלים דכעין הוא להצלים דברי להצלים לי: [ומורי אמר לי בשם ר"ר ירמיה דאפילו ר' יוסי ב"ם מודה דיכול להצלים מיהו גם ר' יוסי מודה לי מיהו רוצה להצלים הרשות בידו ור' יהודה אמר אסור להצלים ואין כ"ע מדקאמר ר' יוסי לי אתם מודים לי בם' בתר דשמעה משמיה דרב הונא "הלכה" מתענין ומשלימין: מתחיל מבע"י "ואתם ס"ב דמייב להצלים קאמר דומיא דבני ע"ם דמייב להצלים קאמר] [ר"ל בשם תוס' שאנ"ן]

הדרן עלך בבל מערבין

מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות. על דעתו ועל דעת קונו. ותנ"ג לתיכף כמי כשפים שמכשיפין פמליה של מעלה גרמה להו בכלל רוח רעה וילך הביא לתנ"ג דמשמע בפ' ואלו מגלחין (מ"ק ד' יז.) דפעמים שיצאו מעבר עליו ואינו יכול לכופו מ"מ אדם יכול ליזהר שלא יצא בידי כך: הרשות. פי' רבינו תגרנא טול מלכות עובדי כוכבים כדתנן במסכת תמיד (פ"ג מ"ג) הוו זמירין בבקשות ורמ"י פירש טעמא לצדדין קמני. ואחזר לדעת לן לאדין כך לומר קמני סיפא סוף סוף מהחזירוהו ל"ל לעולם לצדדין קמני (ועוד) דניחא ליה לפרש סיפתיימו דברי רב נתמן הרלתנוים: לא הפסידו אח מקומן. תנ"ג דהכא מחון לתחום לחזור למי שהוציאוהו נכרים וחזר למי שהוציאוהו כאילו לא יצא מעיין אלו הן חולי מעיין וחרשת ניש אומרים אף מי שיש לו אשה רעה ואינה אשה רעה מצוה לגרשה ואינה *זילמנין דכתובתה מרובה אי נמי אית ליה בנים מינה ולא מצי מגרש לה, לאי נפקא מינה לקבולי מאהבה שלשה מתין כשהן מספרין ואלו הן חולי מעיין וחרשת ורמ"ה למאי נפקא מינה למשמושי בהו "וודאי": אמר רב נחמן אמר שמואל יצא לדעת אין לו אלא ארבע אמות בשלמא השתא 'מי שהוציאוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות' יצא לדעת מיבעיא אלא אימא חזר לדעת אין לו אלא ד"א, אי נמי תניא החזירוהו נכרים כאילו לא יצא הוא הדין דכאילו לא יצא אבל יצא לדעת לא, מהו דתימא לצדדין קתני מי שהוציאוהו נכרים וחזר לדעת אין לו אלא ד' אמות אבל יצא לדעת והחזירוהו נכרים כאילו לא יצא קמ"ל. בעו מיניה מרבה הוצרך לנקביו מהו? אמר להם *"גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה, אמרי נהרדעי אע"ג פיקח הוא עייל לתחומא וליתו דעל על. א"ר פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן מ"ט אנוסין גינהו, איתיביה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא [ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שנגנז בשוגג אין במזיד לא] תנאי הוא [ר' נחמיה] פירות שיצאו חוץ לתחום: בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו רבי מותרין לאכילה במקום שחזרו: ממוסים היו. על ידי הממונים: ממורין. לזה תומן מתרכב תמיהין ולא לתוכלן לפי' חזרו חלה אם כן חזרו לא מזיד לן: הכי גרסינן תנאי היא פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו ולא גרסינן הכא בשוגג יאכלו: במקום שהן אם יש לאדם שעירב לאותו לד או שהיו בני עיר אחרת ממוכים להן: רבי

מי שהוציאוהו נכרים. מון לתחום: או רוח רעה. שהכניס בו שד ונתרפא דעתו וילך חון לתחום ואחר כך שתפה והרי הוא חון לתחום: כאילו גם אמותיהן. לחון התחום: כאילו גם יצא. והרי כל העיר לו כד' אמות כבתחילה ואוקה לה אלפים אמה לכל רוח: פוליפוסו לעיר אחרת. והרי היא *מוקפת מחיצות: או שנתנפחו כדיר או כספר. שהן מוקפין ומיקיפן גדול: מפלך אם כולה. דהואיל ומוקפת מחיצות הרי היא כד' אמות: מפלנדרסין. שם מקום: ופפלגינה. כשהיא מתרחק' מפפת היא ונכנסת לתחומי קרי ליה הפלגה ולשון לע"ז הוא שקורין בפלוליש היא פילג"ה: פלגו אם כולם. היו מהלכין בכל הספינה דאע"פ שהספינה הולכת בשבת וילמו חון לתחום הוו כמי שילמ חון לתחום ואינן בדיר לו בספר שהספינה מחיטת לה: שרטו לספמיר. בגמרא מפרש: לגמל. פורט"ו בלע"ז שפת הספינה יוצאת מן היס לפפתו: אם אמו לירד. מן הספינה לחוך הטיר לומר כאח ממון לחתום מאחיכה: גמ' וסרסום. מי שיש לו טחין: לקבליפו מפפיפם. דמכפרי עליה: כשפן מפפיפים. אפי' יש בהן חיום הרבה שמדבירים לחפ"ב מחין פחחום: סדרוקן. חולי הפה (כ) מוגו"ת: זוודפפ. לזמן תכריכין: חוב לדפת. מי שהוציאוהו נכריס וחזר לדעת לחוך התחום לא הוי כהחזירוהו דתנן במתני' לחלן לא יצא': אפו דפיפא. מתני' לגדין קתני והחזירוהו דסיפא מילתא בחני נפשה היא ולחו לחוציאוהו נכרים קאי והכי קאמר החוציאוהו נכרים בין כשהוא עומד בחון בין שחזר לדעת לחין לו אלא ד' לחוח שחזר לדעת לחין לו אלא ד' לחוח בין שהיתה חון לתחום והחזירוהו נכרים בין שהיתה לילחו לתוכה לדעת בין אלא לדעת לחוכם הוי לחילו לא יצא: קמ"ל. ר"ע דסיפא דמתני' לריסא מהלל: סולרך לנקביו. זה שהוציאוהו נכרים מהו לילחת מד' לחוחיו: אם נא מעמה שכחורה. לחו לחת חסור (דברים יז) וחמוחן נמי דרבנן: מי פיקח הוא. הח' דלגרך לנקביו ויכנו ליה רבנן רשות למיפך חון לחרבע לחמוחיו: עייל לפחומא וליתו דעל על. ומיחר כילו לא יצא לדעת בדרכות על ולא גרע מהחזירוהו: פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו. כיוס טוב לא הפסידו מקומן וכל הטיר לן כד' חמות ויש להן לכל רוח חלפים לחת אם יו"ע הוא ולא שכח מי שהוציאוהו נכרים בע"כ כיון דיציאתו לדעת היתה אין לו אלא ד' אמות. בעו מיניה מרבה כיון דתנן מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות אם הוצרך לנקביו פי' השתנה מים והוצאת רעי מה יעשה ופיסים ליה יצא חוץ ויעשה צרכיו דגדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה שנאמר באבדה (אחר) [במקום אחר] לא תוכל להתעלם וכו' והתעלמת מהם ואמרו חכמים פעמים שאתה מתעלם כיצד זקן ואינו לפי כבודו. הכא התירה התורה לזקן להתעלם ואע"ג דכתיב בה לאו. אמרי נהרדעי ואם זה שהוצרך לנקביו הוא חכם ויודע שהנכנס בתחומו אפי' מיד כיון שתחלתו אנוס הוא אם חזר בתחומו כאילו לא יצא ויש לו אלפים אמה לכל רוח ואילך ויעשה צרכיו באותו מקום שיצא ממנו ואם יזדמן לו ליכנס בתחומו ונכנס בתחומו ישב שם ודומה כאילו הנכנסים החזירוהו ויש לו אלפים אמה לכל רוח וזהו פ' כיון דעל על ואמר רב פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן. מ"ט אנוסים גינהו כלומר לאו בני דעה גינהו ומותבי על רב פפא מדברי ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב ופריק תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו כו' ואסיקנא דכ"ע מזיד לא ואכא בשוגג שלא במקומו פליגי ת"ק סבר דשוגג שלא במקומו שרי

רב נסים גאון

בו התענית. אמר רב יוסף לא שמיעא אמר ליה אביי את אמרתה ניהלן כבר מי שהוציאוהו אמר להו גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. כבר פירשנוהו למעלה דהני מילי פירש' מיבן של דברים לשעבר: סליק בבל מערבין בלאו דלא תסור אבל לאו דאזרייתא לא דחי ופירושו בברכות בפרק מי שהחמ מומל לפניו (דף יט):

גליון השי"ם גמ' מי שקת הוא. עי' לקמן דף מד ע"ב תוס' ד"ה כוליפוהו לעיר מהרח וכו' ומוקפת מחיצות. עי' לקמן דף מז ע"ב בחוס' ד"ה דכולה:

[ג"י הערוך מפרקדסין וכן מיתח בחכמה שבמצוות]

[עי' תוס' לקמן מג: ד"ה מחזירין]

תגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה לבתר וכו' למר זוטרא ומקמי דשמעה ובערב רבה: (כ) רש"י ד"ה סדרוקן מולי בפה. ל"ב בחס' פרק בחם מדליקין דף לג מנחלר לבדיל שפיף מולי בבגן וע"ל בגמ' שם שנחן ◆ בלא אלו ג חטט בכדרוקן שנחלי ואחזו מדני בחן ע"ב

[עי' תוס' מנחות נג:]

[מנחות ג:]

מסורת השס"ם

ברכות יט: שבת פח: לה: מנחות לו: [מנחות ג:]

[עי' הערוך ערך מי מ"ג ב' ג' בחרי"ג ס' בדה ע"ל ג' בחרי"ג ע"ל בל בעי הגרא טוגלת "לחאי נ"א"]

[ר"ל בס"י בע"ז ו'. ד"ה בזוודפה תכריכין נידה בדרך (כלתות מב) מהרמנמין זוודין לחוכחה ומכריכין בן בידה בדרך מאיר למחוס שבת] ◆ קרוטיה ◆ החזירוהו כאילו לא יצא ◆ בן יון ע"ל ◆ ר' אחות ◆ בן אות אפי' ◆ רבינו חננאל ◆ פ"ד מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות. החזירוהו כאילו לא יצא כו': נכרים ורוח רעה ועניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת המקום. פי' נכרים ורוח רעה כופין אותו בעל כרחו. ועניות נמי דכתיב בן אורש ונגבתך למאי נפקא מינה לבקש רחמים ויצילהו הקב"ה מהן ועוד דקרוקי עניות יהולי מעים והרשות כיון שיש להן יסורין בעוה"ז אין רואין פני ניהום. וי"א אף מי שיש לו אשה רעה למ"ם לקבולי מאהבה. פי' הרשות עבודת השרים והשלטונים. זוזתא תכריכין. אשר רב נחמן אמר שמואל יצא לדעת אין לו אלא ד' אמות אסקנא היכא דיצא לדעת אע"פ שהחזירוהו נכרים בע"כ כיון דיציאתו לדעת היתה אין לו אלא ד' אמות. בעו מיניה מרבה כיון דתנן מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות אם הוצרך לנקביו פי' השתנה מים והוצאת רעי מה יעשה ופיסים ליה יצא חוץ ויעשה צרכיו דגדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה שנאמר באבדה (אחר) [במקום אחר] לא תוכל להתעלם וכו' והתעלמת מהם ואמרו חכמים פעמים שאתה מתעלם. כיצד זקן ואינו לפי כבודו. הכא התירה התורה לזקן להתעלם ואע"ג דכתיב בה לאו. אמרי נהרדעי ואם זה שהוצרך לנקביו הוא חכם ויודע שהנכנס בתחומו אפי' מיד כיון שתחלתו אנוס הוא אם חזר בתחומו כאילו לא יצא ויש לו אלפים אמה לכל רוח ואילך ויעשה צרכיו באותו מקום שיצא ממנו ואם יזדמן לו ליכנס בתחומו ונכנס בתחומו ישב שם ודומה כאילו הנכנסים החזירוהו ויש לו אלפים אמה לכל רוח וזהו פ' כיון דעל על ואמר רב פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן. מ"ט אנוסים גינהו כלומר לאו בני דעה גינהו ומותבי על רב פפא מדברי ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב ופריק תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו כו' ואסיקנא דכ"ע מזיד לא ואכא בשוגג שלא במקומו פליגי ת"ק סבר דשוגג שלא במקומו שרי

◆ נוסחא אחרת ◆ מי שהוציאוהו נכרים בע"כ כיון דיציאתו לדעת היתה אין לו אלא ד' אמות. בעו מיניה מרבה כיון דתנן מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות אם הוצרך לנקביו פי' השתנה מים והוצאת רעי מה יעשה ופיסים ליה יצא חוץ ויעשה צרכיו דגדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה שנאמר באבדה (אחר) [במקום אחר] לא תוכל להתעלם וכו' והתעלמת מהם ואמרו חכמים פעמים שאתה מתעלם. כיצד זקן ואינו לפי כבודו. הכא התירה התורה לזקן להתעלם ואע"ג דכתיב בה לאו. אמרי נהרדעי ואם זה שהוצרך לנקביו הוא חכם ויודע שהנכנס בתחומו אפי' מיד כיון שתחלתו אנוס הוא אם חזר בתחומו כאילו לא יצא ויש לו אלפים אמה לכל רוח ואילך ויעשה צרכיו באותו מקום שיצא ממנו ואם יזדמן לו ליכנס בתחומו ונכנס בתחומו ישב שם ודומה כאילו הנכנסים החזירוהו ויש לו אלפים אמה לכל רוח וזהו פ' כיון דעל על ואמר רב פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן. מ"ט אנוסים גינהו כלומר לאו בני דעה גינהו ומותבי על רב פפא מדברי ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב ופריק תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו כו' ואסיקנא דכ"ע מזיד לא ואכא בשוגג שלא במקומו פליגי ת"ק סבר דשוגג שלא במקומו שרי